

Hver dag teller!

Veileder for forebygging og oppfølging
av alvorlig skolefravær

Til bruk for
skolene

OBS! KORTVERSJON

Dette er en kortversjon av veilederen *Hver dag teller!*
Denne versjonen beskriver KUN «skolefraværstrappa»:
Når en elev har alvorlig skolefravær – hva gjør vi?
og «verktøykassa».

Fullversjonen inneholder informasjon om hvordan forebygge skolefravær og en teoridel som beskriver forståelse av, og årsaker til, skolefravær.

Alle ansatte i Nittedalskolen skal sette seg inn i fullversjonen av *Hver dag teller!* veilederen. Fullversjon gir nødvendig kompetanse til å fange opp og følge opp skolefravær på en konstruktiv måte. Kortversjonen er nyttig til praktisk bruk i skolehverdagen.

Ved bruk av hele eller deler av denne veilederen, bes det om korrekt kildehenvisning.

Veilederen er et levende dokument og revideres jevnlig. For å forsikre deg om at du leser nyeste versjon av veilederen, se: www.nittedal.kommune.no/ppt eller søk: "Nittedal Hver dag teller" på Google

Veilederen ble først utarbeidet og skrevet skoleåret 2010/2011 av psykologene Andrea Kanavin Grythe og Marie Gran Aspunvik i Nittedal Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT).

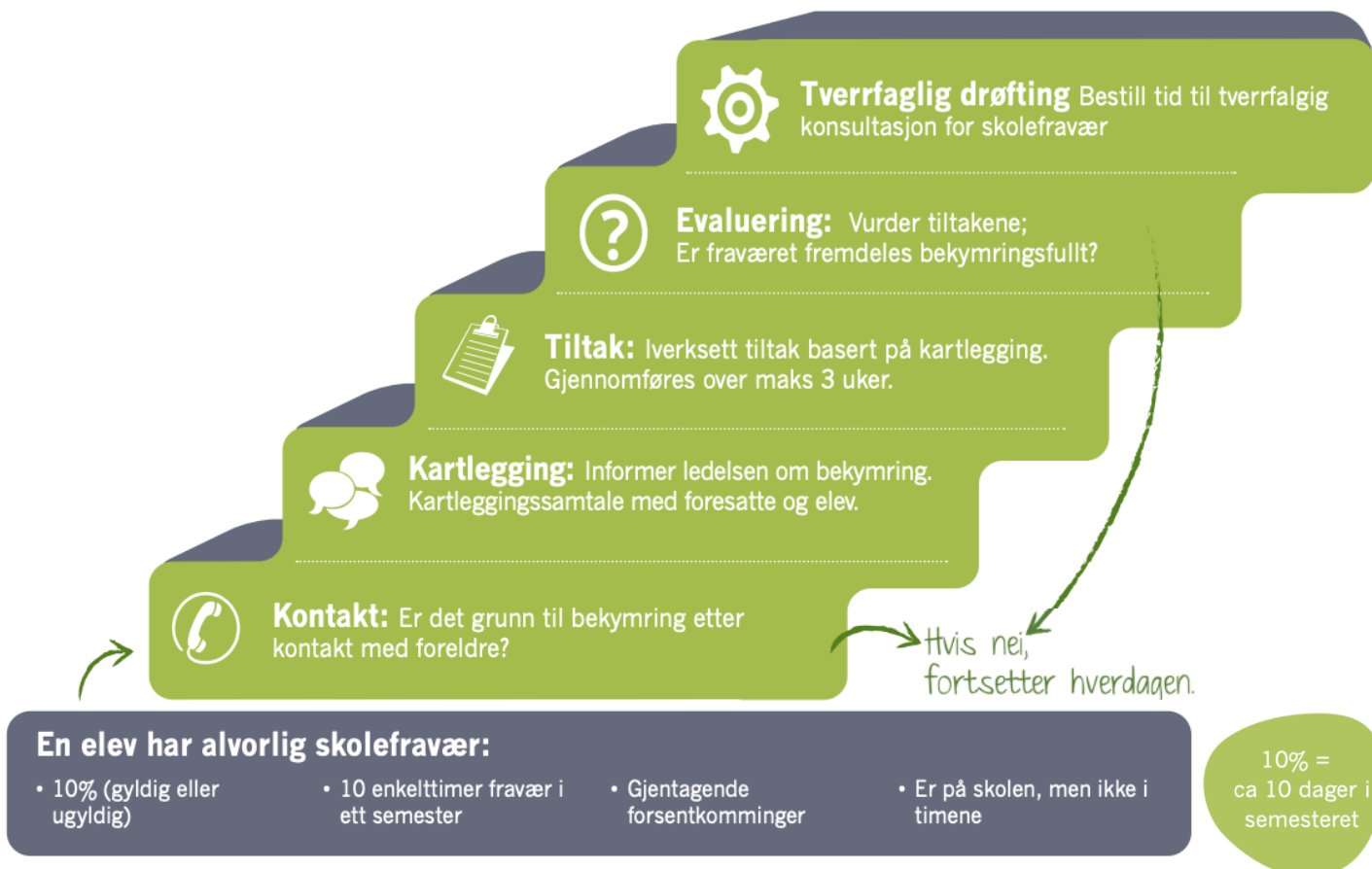
Revidert versjon, april 2023 v/Andrea Kanavin Grythe

NÅR ELEVEN HAR ALVORLIG SKOLEFRAVÆR – HVA GJØR VI?

Retningslinjene for oppfølging av alvorlig skolefravær på skolen er illustrert i en trappetrinnsmodell – også kalt «skolefraværstrappa». En forutsetning for å kunne følge opp alvorlig skolefravær er at **kontaktlærer til enhver tid har en oppdatert oversikt over elevens fravær**. Skolefraværstrappa viser hvordan kontaktlærer skal gå frem når en elev har alvorlig fravær:

Kontaktlærer skal **kontakte** foresatte og elev og undersøke fraværsgrunnen når en elev har alvorlig skolefravær. Dersom årsakene til fraværet er uklare og/eller gir grunn til bekymring skal kontaktlærer **kartlegge** fraværet gjennom blant annet en kartleggingssamtale. Basert på kartleggingen skal **tiltak** iverksettes og beskrives i en samarbeidsavtale. Etter tre uker skal tiltak **evalueres** og effekten vurderes i et møte med elev og foresatte.

Det er helt avgjørende at fravær fanges opp og følges opp **tidlig** og hensikten med "fraværstrappa" er å sikre at vi kommer raskt på banen!

I slutten av denne veilederen finnes trappen på en helside som kan klippes ut og henges opp på arbeidsplassen som en påminnelse om rutinene.

1 KONTAKT

Når skal kontaktlærer ta kontakt?

Når en elev har alvorlig skolefravær; slik beskrevet i den grå boksen i skolefraværstrappa.

Hvem skal kontaktes?

Kontaktlærer snakker med foresatte, og eleven (basert på vurdering av elevens alder og modenhet).

Hvordan?

Som regel vil telefon være mest egnet, for å kunne få frem eventuelle bekymringer knyttet til fraværet. Det kan også være aktuelt med melding på visma. Er det første kontakt kan det være naturlig å vise til rutinene for oppfølging av fravær, og at du tar kontakt fordi skolen er opptatt av å vite dersom det er noe skolen bør følge med på/ følge opp. Husk: loggfør i visma.

Hvorfor kontakte foresatte?

For å *informere* om fraværet og å *undersøke* hvorvidt det kan være årsaker til at eleven er/har vært borte fra skolen som skolen bør vite om.

Hva så - veien videre?

Dersom fraværet *ikke* gir grunn til bekymring hos foresatte, skolen og/ eller eleven fortsetter skolen å følge med på fraværet - og tar kontakt igjen dersom eleven har alvorlig skolefravær senere.

Det kan imidlertid være flere grunner til at fraværet gir *grunn til bekymring*. Kanskje opplever foresatte det som vanskelig å få eleven på skolen om morgenen? Kanskje ikke foresatte var klar over fraværet? Kanskje det er situasjoner på skolen som eleven gruer seg for? Enkelte fag eleven viser at den ikke liker? Dersom det er grunn til bekymring, eller det er litt usikkert, skal du gå til **neste trinn i trappa** og avtale et fysisk møte med foresatte og elev for å kartlegge mulige årsaker og tiltak. Husk: loggfør i visma.

Dette er en **skjønnsmessig vurdering**. Å ta kontakt er enkelt, å vurdere hvorvidt det er behov for videre oppfølging av fraværet er ikke alltid like lett. Det kan være til hjelp å lese teoridelen i denne veilederen, og å drøfte problemstillingen med nærværskontakt, ledelsen eller i ressursteam dersom du er usikker. Du kan også booke tid til tverrfaglig drøfting (øverste trinn).

Informasjon om når det kan være aktuelt å ta kontakt med barnevernet, PPT, familieteam og andre relevante støttetjenester finnes i «verktøykassa» til slutt i denne veilederen.

2 KARTLEGGING

Når skal det kartlegges?

Når det er bekymring for fraværet, eller du, foresatte og/eller eleven selv er usikker - må situasjonen kartlegges. Foresatte skal inviteres til en samtale vedrørende alvorlig fravær *innen en uke* etter første kontakt om fraværet.

Hvem skal kartlegge?

Det er som regel kontaktlærer som er i best posisjon til å ha en samtale med eleven og foresatte. Det kan også være naturlig å samarbeide med helsesykepleier, sosiallærer, spesialpedagog, ledelsen eller andre ansatte på skolen.

Hvordan?

1. Inviter til en kartleggingsamtale. Samtale med elev og foresatte er avgjørende. Det ligger et eksempel på hvordan denne kan gjennomføres, samt forslag til mal for invitasjon og agenda i «verktøykassa». Det kan også være en mer uformell samtale, det er avgjørende å sikre at samtalen får frem elevens stemme. Husk: loggfør i visma.
2. *Kartlegg psykososialt miljø og pedagogisk utbytte.* Skolen må i tillegg sikre at de har **god nok informasjon om elevens psykososiale læringsmiljø og pedagogiske fungering.** Dersom skolen ikke allerede har tilstrekkelig informasjon om elevens psykososiale miljø skal skolen foreta ytterligere kartlegginger av dette. Oversikt over verktøy for å gjøre dette finnes i «verktøykassa» til slutt i veilederen.

Det er viktig å ha god oversikt over elevens faglige fungering, fordi det faglige vil ta lang tid å kartlegge dersom eleven begynner å få stort fravær. Ved fravær bør skolen ta utgangspunkt i skjema [elevkartlegging og pedagogisk vurdering](#) som er en del av skolens generelle kartleggingsmateriale (og obligatorisk vedlegg ved henvisning til PPT). En pedagogisk vurdering kan avdekke vesentlig informasjon selv når det ikke i utgangspunktet er bekymring for fagvansker. Husk: dokumenter i visma.

Eksempler på nyttige verktøy for å kartlegge og sortere informasjon som finnes i «verktøykassa» til slutt i denne veilederen: pedagogisk analyse, tiltakssirkelen, arbeidsark for utløsende og opprettholdende faktorer, elevsamtalemal, invitasjon og agenda for samarbeidsmøte, kartlegging av læringsmiljø, m.m.

Hvorfor kartlegge?

Målet er å kartlegge omstendigheter rundt skolefraværet, slik at det kan settes inn gode tiltak for å forhindre økt skolefravær. Det er avgjørende at barnets stemme blir hørt, og derfor skal eleven som hovedregel være tilstede ved samtalen. Dersom eleven ikke er tilstede, må skolen påse at eleven likevel er hørt.

Hva så - veien videre?

En god kartlegging kan både gi informasjon om hvilke faktorer som utløste fraværet og hvilke som nå opprettholder fraværet. På denne måten vil skolen få viktig informasjon om hvilke tiltak som bør settes inn og hvilke andre instanser det kan være aktuelt å samarbeide med. Dette gir grunnlag for samarbeid om videre tiltak, som er **neste trinn i trappa**.

3 SAMARBEID OM TILTAK

Når skal ta tiltak settes i gang?

Når skolen har kartlagt sammen med elev og foresatte, er det viktig å bli enige om videre tiltak. Desto tidligere tiltakene settes inn, og desto høyere intensitet det er på tiltakene, desto større sannsynlighet for å redusere fraværet raskt. Dersom dere ikke blir enige om tiltak i selve kartleggings samtalen, bør skolen innkalle til et nytt møte for å bli enige om tiltak ca. *én uke* etter kartleggings samtalen.

Hvem skal være med på å bestemme tiltak?

Kontaktlærer, foresatte og elev må samarbeide om egnede tiltak. Når det samarbeides om tiltak vil det ofte være hensiktsmessig å ha med en representant fra ledelsen og/eller nærværskontakt. Skolen vurderer selv om helsesykepleier eller andre på skolen bør være med.

Hvordan bestemme tiltak?

Elever som strever med tilstedeværelse på skolen vil nesten alltid i en periode ha behov for individuell tilrettelegging av skoledagen. Målsettingen for tiltakene vil som regel være normalisering av hverdagen, slik at eleven har positiv emosjonell, sosial og faglig utvikling. Men hvordan kommer man dit, når det har blitt vanskelig?

Uansett hvilke tiltak man velger er den avgjørende faktoren for at tiltak skal lykkes **samarbeid** mellom skole og hjem, og internt på skolen. En samarbeidsavtale som tydeliggjør *hvem* som skal gjøre *hva* og til hvilken *tid*, er derfor et nyttig verktøy. Samarbeidsavtalen skal sikre at hver enkelt gjør sin del, samtidig. En samarbeidsavtale er ofte et godt tiltak i seg selv, fordi det gir et felles fokus og felles mål.

Samarbeidsavtalen og informasjon om hvordan den brukes finnes i «verktøykassa» på slutten av veilederen. Der finner du også en tiltaksbank med mange eksempler på tiltak. Denne delen kan tas frem i samarbeidsmøte med foresatte til inspirasjon. Det kan også være lurt å bruke tiltakssirkelen som utgangspunkt for å lage tiltak i møte.

Hvorfor samarbeide om tiltak?

Det er alltid en grunn (og som regel flere) til at elever strever med tilstedeværelse på skolen, selv om det ikke alltid er lett å komme fram til grunnen. Uavhengig av årsak, kan vi være sikre på at det alltid er behov for at vi gjør *noe annet* enn det vi har gjort før, for å bidra til at eleven kommer og blir på skolen – når nærvær først er blitt vanskelig. Det kan være nyttig å huske på at for elever med høyt skolefravær er skolefraværet som regel en *løsning* på et problem (og ikke problemet i seg selv). Les mer om årsaker i fullversjonen av veilederen.

Hva så - veien videre?

Når skole og hjem er enige om tiltak er det helt avgjørende at disse evalueres og justeres basert på evalueringen. Tiltakene følges derfor opp etter avtale, som regel i 3 uker, inntil de evalueres – i **neste trinn i trappa**.

4 EVALUERING

Når skal tiltak evalueres?

Etter tiltak er avtalt, som regel gjennom en samarbeidsavtale, skal de evalueres etter 3 uker.

Hvem skal være med å evaluere? Hvordan?

Kontaktlærer eller annen representant fra skolen evaluerer sammen med elev og foresatte. Dette kan gjøres gjennom en telefonsamtale, samtale på skolen eller det kan være behov for et nytt samarbeidsmøte med de samme deltagerne som for 3 uker siden. Vurder basert på behov. Evaluer både om tiltakene ble gjennomført som planlagt, og hvordan de fungerte. Husk å loggfør kontakt i visma/elevmappen.

I «verktøykassa» i slutten av veilederen finnes samarbeidsavtalen, som har en egen del for evaluering av tiltak.

Hvorfor samarbeide om tiltak?

Det kan være mange grunner til at et tiltak ikke virker. For å vite om tiltaket er effektivt eller ikke må det derfor evalueres. Selv om et tiltak ikke har fungert så godt - har samarbeidet fortsatt lært noe og har et bedre utgangspunkt for videre tiltak.

Hva så - veien videre?

Dersom tiltakene har hatt ønsket effekt, og eleven ikke lenger har skolefravær, må skole og hjem vurdere om tiltakene skal fortsette eller avvikles. Loggfør dette og gå tilbake til å følge med på fraværet som vanlig.

Dersom tiltakene *ikke* har hatt ønsket effekt, og eleven fortsatt har bekymringsfullt fravær skal man gå til **neste trinn trappa**.

Aktivitetsplikt Rektor, lærere og andre ansatte har plikt til å *følge med* på at alle elever har det bra på skolen. Alle ansatte på skolen skal *varsle* rektor hvis de tror eller vet at en elev ikke har et trygt og godt læringsmiljø. Skolen skal straks *undersøke* saken og sette inn *tiltak*. Dette gjelder også for elever med skolefravær. Nittedal har en [handlingsplan for et godt psykososialt læringsmiljø](#) som finnes sammen med annen relevant informasjon på kommunens nettsider.

5 TVERRFAGLIG DRØFTING - SKOLEFRAVÆR

Når skal det drøftes tverrfaglig?

Dersom evalueringen viser at tiltakene *ikke* har bedret fraværet bør skolen drøfte utfordringene i tverrfaglig konsultasjonsteam for skolefravær.

Hvem skal være med på drøfting?

Skolens ledelse og kontaktlærer bør delta på tverrfaglig drøfting, vurder selv om andre ansatte bør være med. Drøftingsteamet består av representanter fra PPT, skolehelsetjenesten og barneverntjenesten.

Hvordan?

Øverst på [kommunens nettsider for PPT](#) er det en knapp som heter "tverrfaglige konsultasjoner" og ved å trykke på den kommer du til informasjon om påmelding til drøfting for skolefravær. Situasjonen kan drøftes anonymt eller med samtykke. Foresatte kan delta dersom de ønsker dette.

Hvorfor drøfte tverrfaglig?

Hensikten med å drøfte tverrfaglig og på tvers av støttetjenester er først og fremst at skolen kan få råd og veiledning i sitt videre arbeid. Noen ganger vil det anbefales å innhente samtykke til å henvise videre til en støttetjeneste, andre ganger vil det bidra til nye tiltak som kan prøves ut uten andre instanser.

Dette drøftingstilbudet er i tråd med kommunens satsning på Bedre Tverrfaglig Innsats (BTI) og et overordnet mål om bedre samhandling og tettere "lag rundt eleven" (jfr. Meld. St. 6 "[Tett på tidlig innsats](#)").

Hva så - veien videre?

Skolen fortsetter å jobbe med tiltak, og som regel mer kartlegging, i samarbeid med foresatte og elev inntil eleven har en god skolehverdag. Det kan bety flere drøftinger, og samarbeid med andre instanser dersom skolefraværet utvikler seg i negativ retning. Når elevens skolehverdag har normalisert seg er det viktig at skolen fortsetter å følge med på fraværet (**rykker ned til bunn av trappen**).

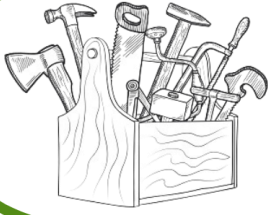
huskelapp!

Det er viktig å føre alt fravær - og er eleven borte uten melding fra foresatte, så etterlys melding i visma med en gang.

Husk å loggfør all kontakt - i visma/elevmappen.

Elever har lyst til å bli etterspurt og etterlyst - vis at du bryr deg! Spør hvor de er, og hvordan de har det.

Vær nysgjerrig på hvordan skolehverdagen til eleven er - hvis en av dine elever er borte, hva tror du skal til for at de vil komme?
#tenkutenforboksen

VERKTØYKASSE

Hver dag teller! - veileder skolefravær

Det finnes mange verktøy å benytte seg av – gjør først og fremst en vurdering av hva du allerede har av informasjon og hva som vil være mest nyttig videre. Nærværskontakt på din skole kan hjelpe deg vurdere hva som er mest hensiktsmessig.

1. Invitasjon og agenda til samarbeidsmøte
2. Samtaleverktøy
  - a. Kartleggingsamtale ved bekymring for fravær
  - b. Kartleggingsamtale: Forslag til spørsmål
3. Tiltakssirkelen
  - a. Tiltakssirkelen
  - b. Hvordan bruke tiltakssirkelen
  - c. Eksempelkartlegging og tiltak (2 ark)
  - d. Arbeidsark tiltakssirkelen
4. Arbeidsark: opprettholdende og utløsende faktorer
5. Samarbeidsavtalen
6. Pedagogisk analyse
7. Oversikt:
  - a. pedagogiske kartlegginger
  - b. kartlegginger av læringsmiljø
  - c. særlig om nevroutviklingsforstyrrelser
8. Tiltaksbank
9. Kontakt med andre tjenester i og utenfor kommunen (inkl. barnevern)

Når bør de forskjellige verktøyene brukes?

- Kontakt: 1
- Kartlegging: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
- Tiltak: 2, 3, 5, 8
- Evaluering: 5
- Veien videre: Bruk verktøyene dere har benyttet så langt som utgangspunkt for drøfting og/eller viderehenvisning

VELKOMMEN TIL SAMTALE OM SKOLEFRAVÆR

Etter avtale når vi snakket sammen om elevens fravær inviteres dere til en samtale for å finne ut hva vi sammen kan gjøre for at eleven skal være tilstede på skolen med god trivsel.

Når: dato, klokkeslett fra - til

Hvor: egnet møterom

Hvem: kontaktlærer + mor + far + elev (presiser)

Hva vi skal snakke om (agenda):

1. Jeg vil gi litt informasjon om:

- skolens rutiner for fraværsoppfølging og elevens fravær
- skolens ansvar for at elever har en god og trygg skolehverdag, og samarbeid med hjemmet om dette

2. Kartleggingsspørsmål til elev (hvis tilstede) og foreldre

- Vi stiller noen spørsmål for å finne ut hvordan dere opplever skolehverdagen
- Målet er å få et best mulig bilde av hverdagen – hva som er bra og hva som kanskje kan være vanskelig

3. Lurer dere på noe?

- Dere kan spørre meg dersom det er noe dere lurer på eller er bekymret for

4. Oppsummering og veien videre

- Vi blir enige om hva vil skal gjøre fremover
- Vi skriver som regel dette opp i en samarbeidsavtale

Hvis dere vil lese litt om kommunens rutiner for oppfølging av skolefravær før møtet, kan dere søke på «Nittedal Hver dag teller!» på google (eller på kommunens nettsider) – da finner dere kommunens veileder for forebygging og oppfølging av alvorlig skolefravær.

Med vennlig hilsen,

Kontaktlærer, skole/klasse

KARTLEGGINGSSAMTALE VED BEKYMRING FOR FRAVÆR

Rammer for en god samtale	<ul style="list-style-type: none"> • Velg et møterom der dere ikke blir forstyrret og avtal på forhånd hvor lang samtalen skal være. • Bestem på forhånd om eleven skal være med. <i>Hvis eleven ikke deltar er det er viktig at eleven får god informasjon om hva som blir sagt og gjort, og hvorfor. Flere elever forteller at det er viktig for dem at kontaktlærer snakker med dem direkte.</i> • Forbered deg. Forhør deg med andre lærere eleven forholder seg til, ansatte på SFO, etc. som kan bidra med viktig informasjon. • Velg ut noen spørsmål (du trenger ikke bruke alle forslagene). • Ta høyde for følelsesmessige reaksjoner hos foresatte og elev. Bekreft og anerkjenn følelsene uten å gå i forsvar.
Samtalens start	<ul style="list-style-type: none"> • Informer om at et av formålene med samtalen er å dele skolens bekymring for elevens skolefravær. • Gi en konkret tilbakemelding på omfanget av fraværet. • Informer om at skolen har rutiner for oppfølging av skolefravær og at dette innebærer at det gis informasjon til skolens ledelse, samt at det gjennomføres en samtale med målsetting om å komme frem til tiltak som vil gi en god tilstedeværelse. • Informer om at skolen har ansvar for at elever har en god og trygg skolehverdag og at foresatte har ansvar for at eleven kommer til skolen. • Det kan være nyttig å vise foresatte Hver dag teller! veilederen og eventuelt gi dem et eksemplar sammen med brosjyren som følger veilederen. (Alt finnes på nett: www.nittedal.kommune.no)
Samtalen	<ul style="list-style-type: none"> • Ta utgangspunkt i spørsmål fra forslagene i egen tabell – eller bruk andre verktøy i verktøykassa.
Samtalens avslutning	<ul style="list-style-type: none"> • Gi en kort oppsummering av samtalen. Avtal veien videre – hva skjer nå? • Avklar tydelige rammer for videre kontakt: når det skal være kontakt og hvordan (bruk av mail/ sms/ telefontid/ visma) • Bruk samarbeidsavtalen, avtal et møte for å evaluere avtalen om 3 uker. • Dersom det er behov for ytterligere kartlegging eller det ikke er tydelig hvilke tiltak som bør iverksettes, avtales et nytt møte innen en uke. Ledelsen bør da være representert.
Etter samtalen	<ul style="list-style-type: none"> • Har du gjort deg noen tanker om hva som kan være utløsende og opprettholdende for fraværet? • Er det behov for å drøfte saken i ressursteam eller tverrfaglig drøfting? • Loggfør at du har hatt samtale • Skriv et kort referat og send kopi til foresatte.

KARTLEGGINGSSAMTALE: FORSLAG TIL SPØRSMÅL

Forslag til spørsmål: Eleven

- Trives du på skolen og på fritiden?
- Hvem liker du best å være med i timene? -og i friminutt?
- Hva liker du å gjøre på fritiden?
- Er det noe du opplever som vanskelig eller ubehagelig på skolen?
- Er det spesielle fag du liker/ikke liker?
- Hvordan opplever du prøver? Presentasjoner?
- Hvordan går det med lekser?
- Er det noen lærere eller andre voksne på skolen som du har et godt/ ikke godt forhold til?
- Blir du plaget eller mobbet på skolen, i friminuttene, på skoleveien eller i fritiden?
- Hvordan har du det på sosiale medier? Blir du plaget eller mobbet på SOME?
- Hva gjør du når du ikke er på skolen?
- Hvordan kunne du ønske at skoledagen din var?
- Er det noe jeg/andre på skolen kan gjøre annerledes for at du skal ha det bra på skolen?

Forslag til spørsmål: Foresatte

- Hvordan opplever du/dere at barnet trives på skolen/fritiden?
- Opplever du/dere at det er spesielle årsaker til at barnet ikke er på skolen?
- Kan det være forhold på skolen som gjør at barnet har fravær?
- Kan det være forhold utenfor skolen som gjør at barnet har fravær?
- Er det helsemessige årsaker til at barnet er borte fra skolen?
- Hva gjør eleven når hen er hjemme fra skolen?
- Hvordan er elevens morgenrutiner? Kveldsrutiner?
- Kartlegg foresattes behov for støtte:
  - Er det noe du/dere som foresatte har behov for hjelp til? Hvem kan hjelpe?
  - Hva tenker du/dere at skolen kan gjøre for at barnet skal komme på skolen?

- Stikkord for gode møter:
- Hva har fungert godt og hvorfor?
  - Hva fungerte ikke og hvorfor?
  - Hva skal endres, når og av hvem?
  - Hva er vi enige om?
  - Hva skal den enkelte gjøre til neste gang?

Tips & teknikker - elevsamtaler

Elevsamtale(r) er noe av det aller viktigste skolen kan gjennomføre i forbindelse med alvorlig skolefravær. Annen tilrettelegging kan også være avgjørende, og samtale og samarbeid med foresatte er selvfølgelig viktig. Det er imidlertid ofte slik at voksne bekymrer seg, vurderer, og forsøker å tilrettelegge for elever, uten at eleven selv har blitt sett eller hørt. Det er ikke alltid lett å komme i posisjon til eleven. Dette innebærer relasjonsbygging med eleven, og det å vise at man tar eleven på alvor.

Vi har erfart at det kan være vanskelig for voksne å ta elever på alvor, samtidig som det er de voksne som har ansvar for at eleven kommer på skolen hver dag. Vi pleier ofte si til elever;

“Det er kjempeviktig for oss voksne å vite hva du tenker kan være til hjelp, og hva du gjerne vil. Samtidig er det heldigvis sånn at det ikke er du som skal bestemme, eller har ansvaret alene for å få til dette. Det er de voksne sitt ansvar.”

Det kan oppleves vanskelig, både for skolen og for foresatte, å snakke med elever som strever med tilstedeværelse på skolen. I tillegg til malen for kartleggingssamtalen beskrives det her noen få samtaleteknikker som vil kunne være til hjelp. Disse teknikkene er også fine å bruke i alminnelige elevsamtaler, utviklingsamtaler og generelt i skole-hjem samarbeid. For noen kan teknikkene føles litt unaturlige til å begynne med, men det er verdt et forsøk! Det kan være lurt å øve på disse teknikkene med en kollega, i team eller foran speilet.

Varme:

alle er forskjellige, vi har forskjellig utstråling, kroppsspråk og får ulik kjemi i møte med andre. Uavhengig av dette kan alle bevisst jobbe med seg selv i møte med elever. Målet med kroppsspråket, blikket, toneleie og ordene vi velger er å formidle at “jeg vil deg vel” eller en “varme” som elever kan kjenne i møte med deg.

Speiling:

gjenta det eleven sier, formuler det eventuelt som et spørsmål. For eksempel:

Elev: “Jeg er helt sikker på at det er ingen som liker meg!”

Deg: “Du er helt sikker på at det er ingen som liker deg.” eller

Elev: “Jeg er ikke god i noen fag!”

Du: “Du er ikke god i noen fag?”

Dette åpner for en samtale om det eleven selv er opptatt av.

Oppsummering og avklaring:

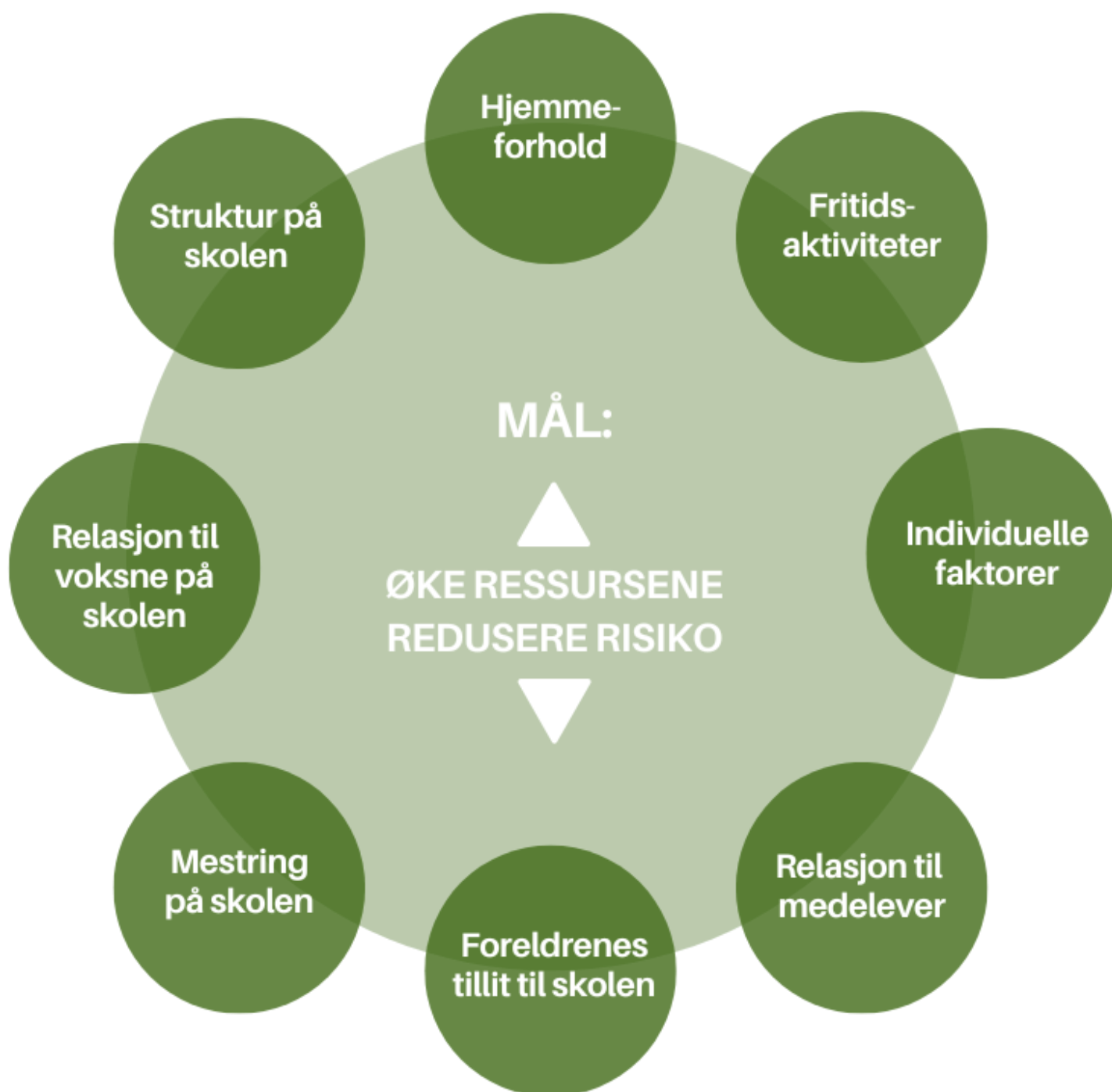
oppsummer elevens innspill, og sjekk ut om du har forstått det. For eksempel:

Du: “Du sier at du ikke har noen venner, ikke er god i fag og det er ikke noe gøy å være på skolen. Var det det du mente?”

For deg som vil lese mer om dette temaet, anbefales blant annet artikkelen *Hvordan snakke med barn som har det vanskelig (Voksne for barn)* og *Forandringsfabrikkens* hefte *“Snakke trygt i skolen”*.

TILTAKSSIRKELEN

De neste 4 sidene er viet til verktøyet tiltakssirkelen – som kan brukes både for å kartlegge og velge tiltak. Her følger en kort introduksjon til bruk av tiltakssirkelen, samt 2 eksempelark og 1 arbeidsark til praktisk bruk.

Kilde: Tiltakssirkelen, Anneli Otnes (2016)

Hvordan bruke tiltakssirkelen¹

Tiltakssirkelen er utarbeidet av Anneli Otnes (2016). Modellen kan brukes ved alle alvorlighetsgrader av fravær. Årsakene til skolefravær er ofte sammensatt eller uklare, og det kan være vanskelig å skille årsaker (utløsende) og opprettholdende faktorer. Tiltakssirkelen inneholder ulike tema (sirkler) som man vet påvirker fravær og tilstedeværelse, uavhengig av årsak. Ved en slik helhetlig tilnærming er det lettere å finne løsninger, heller enn å plassere skyld.

Skolen kan ta med seg modellen i det første kartleggings-/samarbeidsmøte. I fellesskap går man gjennom sirkel for sirkel. Man rekker neppe alle i første møte. Det kan være lurt å ikke begynne med det vanskeligste (ofte hjemmeforhold og individuelle faktorer). Relasjoner til voksne på skolen er et godt sted å starte.

For hver sirkel leter man etter ressurser og risiko. Hensikten er å finne små tiltak som øker eller opprettholder ressursene og/eller små tiltak som minsker risiko. Hvis for eksempel et godt forhold til kontaktlærer er en ressurs, kan et mulig tiltak være å sette av faste tider i uka hvor lærer sender sms eller tar en prat med eleven. Dersom en risikofaktor er at barnet har søvnproblemer og er trett om morgenen, vil et mulig tiltak være at helsesøster eller andre i helsetjenesten hjelper familien med dette. Poenget er å styrke eleven og konteksten, ikke bare se på skolefraværet/eleven alene.

Alle deltakere i møtet skal gå ut av møtet med tiltak, små eller store, som de skal utføre frem til neste møte. Det kan være små oppgaver, som at rektor hilser blidt når hun treffer eleven i gangen, eller mer omfattende tiltak som at kontaktlærer sammen med eleven utarbeider en redusert timeplan. I veldig fastlåste eller langvarige saker kan det være lurt at eleven selv ikke har tiltak, men at «alle andre» begynner arbeidet, og at eleven kobler seg på etter hvert.

Prinsippet «alle bekker små...» er sentralt, heller enn å finne de store revolusjonerende tiltak. Foreldres tillit til skolen er en forutsetning for å lykkes. Hvis dette viser seg å være et vesentlig tema, er det viktig å jobbe med det tidlig. Det er alltid skolen/ faginstansen, som er de profesjonelle aktørene, som har ansvaret for å skape en god relasjon til foreldrene. I tilfeller der eleven har vært hjemme over lang tid kan relasjoner til medelever og fritid være relevante tema å ta tidlig. For noen kan første steg etter langvarig fravær være knyttet til aktiviteter på fritiden.

Tiltakssirkelen kan også brukes som et kartleggingsverktøy internt på skolen, for å få en oversikt over kunnskapen skolen har om eleven og elevens situasjon. Der tiltakssirkelen brukes som internt kartleggingsverktøy er det viktig å være oppmerksom på at foresatte og elev ikke selv har fått bidra til, eller korrigerer, eventuelle hypoteser skolen har.

---

¹ Tekst tilpasset fra Bærum kommunes [fraværsrutiner](#);

EKSEMPELKARTLEGGIG/TILTAK Tiltakssirkelen

Relasjon til voksne på skolen

Ressursfaktorer:

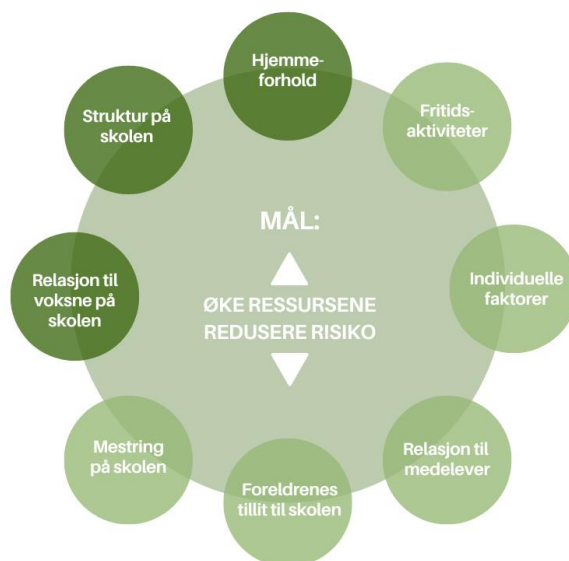
- Har god relasjon til kontaktlærer
- Er sjarmerende, lett å like for voksne
- Liker rådgiver
- Liker samme obskure rockeband som musikk lærer

Risikofaktorer:

- Redd for kritikk fra engelsklærer når han gjør feil
- Flau etter å ha skjelt ut mattelærer
- Redd for å være mislikt av rektor fordi han er «vanskelig»
- Far snakker av og til nedsettende om noen av lærerne

Tiltak:

- Kontaktlærer setter av tid til faste samtaler med eleven.
- Rådgiver møter eleven i skolegården om morgenen for en periode
- Rektor hilser vennlig når hun møter eleven i gangen
- Foreldre snakker positivt om lærere og skolen
- Mattelærer tar initiativ til en samtale med eleven
- Kontaktlærer snakker med engelsklærer om elevens opplevelse
- Musikk lærer er ekstra oppmerksom, og slår av en prat når det er naturlig

Struktur på skolen

Tiltak:

- Kontaktlærer og elev utarbeider redusert timeplan
- Ledelsen sjekker om rutiner for registrering av fravær følges
- Eleven lager plan for uka i samarbeid med rådgiver/kontaktlærer
- Kontaktlærer sørger for å sikre forutsigbarhet for eleven ved å gi beskjed ved f. eks. planlagt vikar eller spesielle aktiviteter på skolen
- Rektor/avdelingsleder vurderer sammen med kontaktlærer om gruppeinndelinger og klasseroms-struktur er hensiktsmessig for eleven
- Miljøarbeider organiserer lekegrupper i friminuttene

Hjemmeforhold

Tiltak:

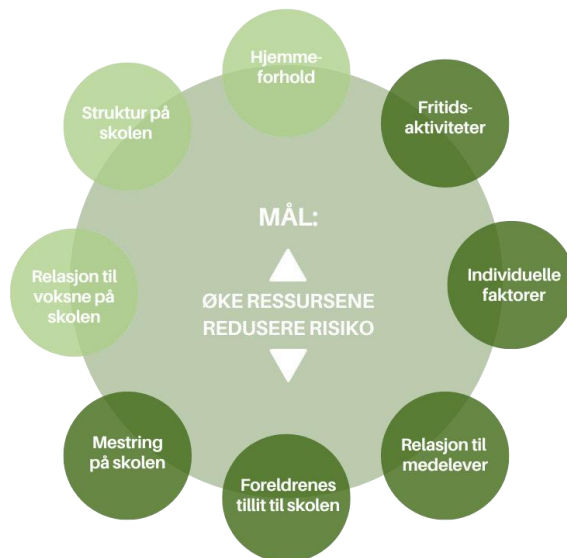
- Foreldre jobber med morgenrutiner for å få bedre start på dagen
- Helsesøster bistår foreldre i å få gode rutiner
- Far kontakter Familievernkontoret for å få hjelp til å samarbeide bedre som skilte foreldre
- Mor kjører til skolen for en periode
- Foreldre innfører faste kveldsrutiner og begrensnig av elektronikk før leggetid, samarbeid med familieteamet

EKSEMPELTILTAK Tiltakssirkelen

Fritid

Tiltak:

- Familien inviterer klassekamerater på pizzakveld
- Faglærer utnytter interesser i skolearbeid, f.eks. ved å skrive prosjektoppgave om en hobby
- Kontaktlærer samarbeider med SFO vdr. relasjon til medelever
- Mor og far prøver å bidra til at sosiale relasjoner opprettholdes på tross av fravær
- Hvis mulig, følge opp fritidsaktiviteter på tross av skolefravær
- Gå tur med naboens hund
- Kontaktlærer og far tar initiativ til samarbeid med fritidsklubb

Individuelle faktorer

Tiltak:

- Kontaktlærer legger til rette for å kunne bruke interesser/hobber i skolearbeidet
- Lærere legger merke til og kommenterer positive egenskaper (f.eks. hjelpsomhet, tålmodighet, ol.)
- Støttesamtaler hos rådgiver/helsesøster
- Vurdere behov for henvisning til psykisk helseteam, BUP, osv.
- Mulighet til å trekke seg tilbake: få arbeide alene på biblioteket når det er mye bråk i klassen

Relasjon til medelever

Tiltak:

- Koble eleven til en medelev (læringspartner)
- Eleven får være hjelpelærer i musikktime
- Plassere elev i grupper sammensatt kun av elever hun/han er trygg på
- Lage klasseregler for godt miljø og samspill
- Fadderordning
- Klassen sender brev/SMS til eleven med hyggelig hilsen ved lengre fravær
- Mulighet for å skifte i egen garderobe

Mestring på skolen

Tiltak:

- Mattelærer sjekker ut om eleven trenger mer utfordrende oppgaver
- Jobbe for å dempe fokus på presentasjoner
- Skole/PPT kartlegger eventuelle lærevansker
- PPT vurderer behov for tilrettelegging
- Justere mengde/type lekser
- Undervisning i smågrupper
- Far hjelper til med engelsklekser
- «åpen- bok-prøve»

Foreldres tillit til skolen

Tiltak:

- Når avtaler ikke følges opp, sjekk ut hva det handler om
- Skolen har ansvar for god dialog når foreldre klager eller er misfornøyd
- Rektor inviterer foreldre til samtale
- Foreldre med egne negative skoleerfaringer formidler disse med et håp om at det kan bli bedre for eleven
- Rask beskjed til foreldre når elever uteblir uten beskjed
- Kontaktlærer sender SMS til foreldre hvis eleven ikke har møtt
- Lærere passer jevnlig på å formidle til foreldrene at de liker eleven

KARTLEGGING TILTAKSSIRKELEN

Område (sirkel): _____

Ressurser:

Risiko:

Tiltak: (mål: øke ressurser, redusere risiko)

ARBEIDSARK UTLØSENDE OG OPPRETTHOLDENDE FAKTORER

Etter kartlegging/ samtaler med elev og foresatte kan det være nyttig å samle informasjon i tabellen under. Hva kan tenkes å være grunnene til fraværet i utgangspunktet (utløsende)? Og hva er det som bidrar til at det blir vanskeligere og vanskeligere å komme (oppretttholdende)? Du trenger ikke ha noen fasit, noter gjerne hypoteser. Elev/foresatte kan også fylle ut eget, eller dere kan fylle ut sammen.

Utløsende

Når merket dere at fraværet begynte?

Hva kan være grunner til at fraværet begynte?

Viser kartlegging av skolemiljø/fag noen interessante funn?

Opprettholdende

Hvilke grunner er det nå, for at nærværet ikke øker?

Faglige hull? Sosialt? Bekymringer? Hverdagsrytme?

Viser kartlegging av skolemiljø/fag noen interessante funn?

Notater - skolefravær

SAMARBEIDSAVTALE OM TILTAK VED SKOLEFRAVÆR

Tilstede ved utarbeidelse:		
Dato:		
Dato for evaluering:		
Mål:		
Evt. delmål, på veien mot målet:		
SKOLE		
Tiltak	Ansvarlig	Evaluering (fylles ut ved evaluering av tiltaket)
HJEM		
Tiltak	Ansvarlig	Evaluering (fylles ut ved evaluering av tiltaket)
ELEV		
Tiltak	Ansvarlig	Evaluering (fylles ut ved evaluering av tiltaket)
EVT. ANDRE:		
Tiltak	Ansvarlig	Evaluering (fylles ut ved evaluering av tiltaket)
PLAN B:		
Tiltak	Ansvarlig	Evaluering (fylles ut ved evaluering av tiltaket)
Signatur samarbeidsavtale (<i>skole, hjem, elev, evt. andre</i>);		Signatur evaluering (<i>skole, hjem, elev, evt. andre</i>);
Ved evaluering, velg minst én: ☐ tiltak videreføres ☐ det lages ny samarbeidsavtale ☐ tas til tverrfaglig drøfting		

SAMARBEIDSAVTALE OM TILTAK VED SKOLEFRAVÆR

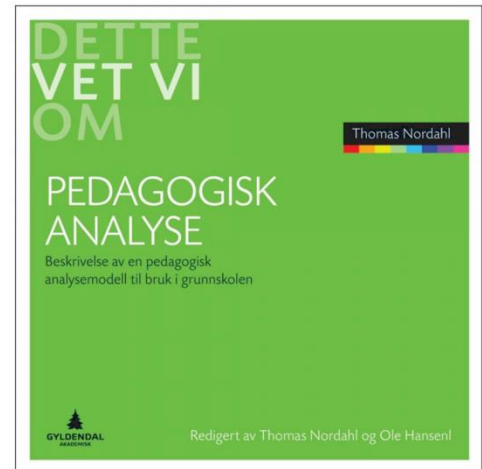

Tilstede ved utarbeidelse: <i>Skriv de som er tilstede, eller som konsulteres</i>		
Dato: <i>dato avtalen inngås</i>		
Dato for evaluering: <i>bli enig om en tid for å evaluere – som regel etter 3 uker</i>		
Mål: <i>Velg et oppnåelig mål basert på elevens nåværende fravær – f.eks. Er litt på skolen hver dag.</i>		
Evt. delmål, på veien mot målet: <i>dette kan være for eksempel å stå opp tidligere om morgenen, å være på et grupperom på skolen fremfor i klasserommet, e.l.</i>		
SKOLE		
Tiltak	Ansvarlig	Evaluering (fylles ut ved evaluering av tiltaket)
<i>Vær konkret -</i>	<i>navn</i>	<i>Har det blitt gjennomført etter intensjon?</i>
<i>Hjelper tiltaket på det vi tror er utfordringen?</i>		<i>Sykdom/ andre ting som kom i veien?</i>
<i>Øk ressurser / reduser risiko (ref. tiltakssirkelen)</i>		<i>Fungerte tiltaket etter intensjon?</i>
		<i>Bør tiltaket videreføres eller justeres?</i>
HJEM		
Tiltak	Ansvarlig	Evaluering (fylles ut ved evaluering av tiltaket)
<i>som over</i>		
ELEV		
Tiltak	Ansvarlig	Evaluering (fylles ut ved evaluering av tiltaket)
<i>som over – OBS! Pass på at det ikke blir elevens ansvar alene å «komme seg på skolen»</i>		
EVT. ANDRE:		
Tiltak	Ansvarlig	Evaluering (fylles ut ved evaluering av tiltaket)
<i>som over</i>		
PLAN B:		
Tiltak	Ansvarlig	Evaluering (fylles ut ved evaluering av tiltaket)
<i>Dersom avtalene over ikke kan holdes (sykdom e.l.) – hva er plan B? Skal noen ringe/ gi beskjeder? Kommer noen fra skolen hjem på besøk?</i>	<i>navn</i>	<i>Måtte plan B brukes?</i>
		<i>Hvordan fungerte den i så fall?</i>
Signatur samarbeidsavtale (<i>skole, hjem, elev, evt. andre</i>);		Signatur evaluering (<i>skole, hjem, elev, evt. andre</i>);
Ved evaluering, velg minst én: tiltak videreføres det lages ny samarbeidsavtale tas til tverrfaglig drøfting		

PEDAGOGISK ANALYSE

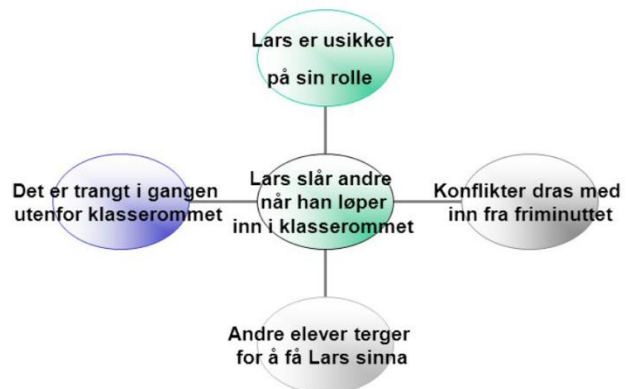
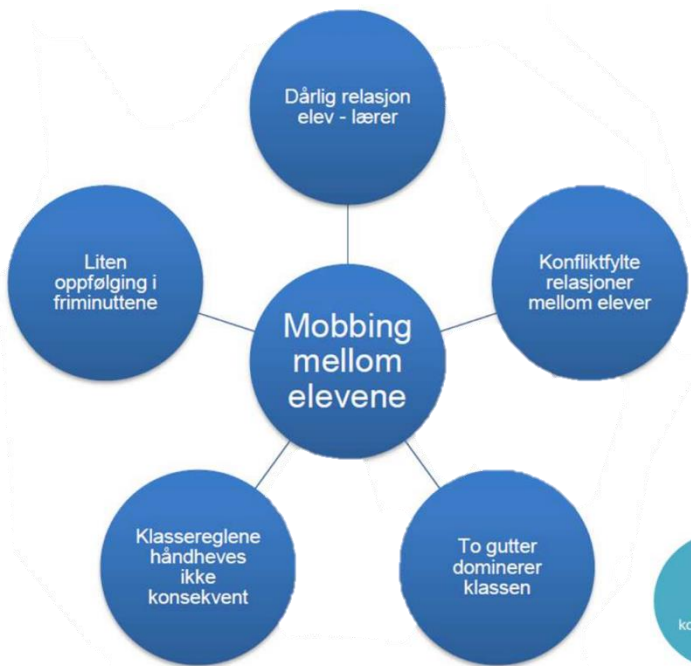
Pedagogisk analyse er et nyttig verktøy for å både kartlegge og komme frem til gode tiltak – både for enkeltelever og for grupper/læringsmiljø.

Nittedalskolene har kjennskap til pedagogisk analyse som verktøy, og forskjellige maler og tabeller finnes tilgjengelig lokalt på den enkelte skole. Det finnes også lett tilgjengelig på nett, og i forskjellige hefter – som dette fra Gyldendal; «Dette vet vi om:» (*bilde til høyre*)

Ofte er det slik at en pedagogisk analyse får frem mange forskjellige ting som opprettholder en utfordring. Noen av disse tingene er krevende å gjøre noe med (f.eks. en vanskelig relasjon til en faglærer) – mens andre kan enkelt gjøres noe med (f.eks. sitte foran i klasserommet). Visse tiltak kan være behov for å drøfte med ledelsen (f.eks. der det krever ressurser eller større endringer), mens andre kan løses raskt og greit av kontaktlærer (f.eks. å endre på en pedagogisk praksis eller å legge inn røris-pauser i undervisningen).

Under følger eksempler på opprettholdende faktorer:

OVERSIKT OVER KARTLEGGINGER

Faglig/ individnivå

- Sånn vil jeg ha det på skolen samtaleverktøy [lenke](#)
- Underveisvurderinger og observasjoner
- Udirs ulike kartleggingsprøver [lenke](#)
- Elevkartlegging og pedagogisk vurdering (inkl. oversikt over kartlegginger) [lenke](#)

Læringsmiljø

- Udirs skolemiljøtiltak – undersøkelse [lenke](#)
- Innblikk (skjult mobbing) [lenke](#)
- Observasjoner

Nevroutviklingsforstyrrelser (f.eks. ADHD, autisme, utviklingshemming)

- STATPED har en egen ressurside for nevroutviklingsforstyrrelser og skolefravær: <https://www.statped.no/temaer/skolefravar-og-nevroutviklingsforstyrrelser/nevroutviklingsforstyrrelser/kartlegging/>

Tips til kartlegging av elever (individnivå)

For å få god nok oversikt over hvordan eleven opplever læringsmiljøet bør følgende områder kartlegges:

- elevens interesser og sterke sider
- trivsel og relasjoner til voksne og andre elever på skolen
- sosiale ferdigheter
- faglig fungering
- overganger
- triggere, ting som stresser i hverdagen
- behovet for struktur og forutsigbarhet
- sensorisk overfølsomhet
- læringsmiljøet

Nyttig informasjon for å kartlegge hvordan eleven lærer best og hva eleven trenger av tilrettelegging for å lære, er:

- grunnleggende ferdigheter (muntlig, lesing, skriving, regning og digitalt)
- faglige ferdigheter (elevens kompetanse i de ulike fagene)
- egenledelsesferdigheter/ selvstyringsferdigheter (hva og når er det vanskelig for eleven å jobbe selvstendig, hente ut informasjon fra undervisningen, konsentrere seg m.m.)
- læreforutsetninger (ofte PPT som vurderer)

STATPED.no

TILTAKSBANK

Eksempler på tiltak på skolen –

Obs! Må velges basert på kartlegging av eleven og/eller læringsmiljøet

- Jobb med relasjonen mellom lærer(e) og elev! Konkretiser hvordan dette skal skje – f.eks. lærer har innefriminutt med hyggelige aktiviteter, elevsamtaler, gå en tur. Det er viktig at skoleledelsen involveres dersom det ikke er tilstrekkelige rammer for dette arbeidet.
- Ta kontakt med eleven. Elever sier selv at de synes det er godt å vite at de er savnet, og at skolen etterspør dem, selv om de er hjemme.
- Klassen sender et kort/ en hilsen til eleven.
- Informer klassen/trinnet om elevens fravær dersom elev og foresatte samtykker til dette.
- Pass på at faglige tilrettelegginger er på plass.
- Egen ukesplan/ dagsplan (bruke «de 7 H'ene» [STATPED](#))
- Forbered eleven på annerledesdager og endringer.
- Vær bevisst på elevens plassering i klasserommet.
- Voksenstyrte aktiviteter i friminutt. Dette kan med fordel systematiseres som en del av den ordinære skolehverdagen (ikke kun tiltak ved behov).
- Sørg for at eleven har noen å gå sammen med til skolen.
- Lag en video av deg selv hvor du viser klasserommet, hva dere jobber med nå og vis på denne måten at eleven er savnet.
- Siste dagen i en skoleferie, send en melding med litt informasjon om første skoledag etter ferien.
- Bruk omvendt undervisning.
- Eleven kan delta digitalt i små grupper. (Pass på personvern.)
- Skolen møter eleven i skolegården eller på avtalt sted for å følge eleven til klasserommet.
- Gi eleven alternativer fremfor å reise hjem fra skolen, for eksempel muligheter for å ta pauser. Gjør avtaler med eleven om hva hen skal gjøre hvis hen ønsker å gå hjem i løpet av skoledagen.
- Lag en tilpasset timeplan. Prøv sakte opptrapping, med hverdagsrytme som første prioritet.
- Der det er store utfordringer med morgensituasjonen, kan et tidlig innsats tiltak være at en fra skolen (kontaktlærer, en fra ledelsen, sosionom, helsesøster, e.l.) møter barnet hjemme.
- Bruk samarbeidsavtalen i denne veilederen.
- Bruk «[oppstartsaktiviteter](#)» for å jobbe med læringsmiljø og inkludering.
- Bruk [Redd barnas hefte](#) for trivselsaktiviteter og elevmedvirkning.
- Gjennomgå delen om holdninger i denne veilederen lokalt på skolen. Er det noen holdninger som er til hinder for samarbeidet?
- Se flere forslag til tiltak i eksempler for «tiltakssirkelen».

Eksempler på tiltak i skole-hjem samarbeidet

- En foresatt (eller annen fra nettverket) følger eleven til skolen i en periode.
- Sørg for en åpen dialog med foresatte, så de til enhver tid vet hvem de skal ta kontakt med og når den personen er tilgjengelig.
- Informer foresatte om hva alvorlig skolefravær er, og gi informasjon om skolens rutiner og muligheter for å igangsette tiltak. Bruk gjerne egen presentasjon for foreldremøter.
- Trygg foresatte på at skolen gjør sitt beste for at eleven skal trives, og gi god informasjon om elevens fungering på skolen.
- Anerkjenn foresattes utfordringer, og gi informasjon om aktuelle hjelpeinstanser.
- Vis at skolen også skal tilrettelegge – det er ikke «bare» opp til foreldrene å «få barna på skolen» når det først er blitt vanskelig.
- Arbeidet med å sikre at eleven har normal tilstedeværelse på skolen skal være et samarbeid. Dette er viktig å formidle til foresatte.
- Vurder familieråd/ involvering av familiens nettverk.
- Gjennomgå delen om holdninger i denne veilederen sammen med foresatte. Er det noen holdninger som er til hinder for samarbeidet? Kan en felles forståelse av fraværet bidra til å hindre ansvarsdiffusjon?

SJEKKLISTE GODE TILTAK:

Vil tiltaket føre til:

- et tryggere barn?
- et barn som er mer motivert?
- et barn som er gladere i skolen?
- økt livsmestring?
- tilhøringet?
- økt selvfølelse?
- opplevelsen av å ha verdi?

Omvendt undervisning (flipped classroom)

Den pedagogiske tanken bak omvendt undervisning er å flytte den tradisjonelle teoriundervisningen hjem, slik at tiden på skolen blir frigjort til undervisningsformer der elevene kan være mer delaktige. Som regel går dette ut på å bytte ut lekser med at elevene ser på en film der undervisningen gjennomgås (det finnes imidlertid flere metoder for dette).

Omvendt undervisning er en måte å øke samhandling mellom lærer og elev og bidra til økt grad av tilrettelagt undervisning. Dette er en metode, eller et pedagogisk verktøy, som sann sett har fordeler for hele klassen. Metoden ble utviklet som et generelt pedagogisk verktøy og fler og fler benytter denne metoden.

Som et tiltak for elever som strever med fravær kan denne metoden ha flere fordeler:

- frigjør tid til relasjonsbygging og samarbeid
- muligheten for tilrettelegging av oppgaver uten åpenbare eller veldig synlige tilpasninger. (Elever kan ofte være sensitive for å skille seg ut.)
- Omvendt undervisning gjør at elever kan føle seg ajur, selv etter lang tids fravær. Elever slipper følelsen av å sitte i timen og ikke forstå hva som blir sagt.
- Når tradisjonelle lekser erstattes med å en video er det mer sannsynlig at eleven, og foresatte, kan følge opp.

NÅR SKAL VI TA KONTAKT MED BARNEVERNET, PPT ELLER ANDRE HJELPETJENESTER?

Kommunen skal bidra med å hjelpe når elever som strever med tilstedeværelse på skolen. Dette kan innebære en rekke tiltak, som begynner med de stegene som er beskrevet i denne veilederen. Denne veilederen beskriver først og fremst tiltak som er aktuelle i samarbeid mellom skole og hjem. Skolen kan også få bistand fra hjelpetjenester ved behov.

Ikke alle foresatte og elever er klar over hvilke muligheter de har for å få hjelp og støtte utover skolen og helsesykepleier. Det er en viktig oppgave for skolen å sikre at foresatte er klar over hvilke muligheter de har. Ofte kan det være til stor hjelp for eleven at alle involverte parter samarbeider om mulige løsninger på utfordringene, og dette kan gjøres med samtykke fra foresatte.

Lurer du på hvilke tilbud som finnes i kommunen - for eksempel helsestasjon for ungdom (HFU), eller Nittedal UNG? Da kan det være lurt å sjekke kommunens intranett under "Enhet for Barn, unge og familier" og/eller kommunens nettside under "barnehage, skole og familier".

Nittedal kommune er en BTI kommune og informasjon om BTI finnes lett tilgjengelig på nett.

Når skal vi ta kontakt med barnevernet?

Det finnes en egen [skoleveileder](#) for samarbeid mellom skole og barnevern som gir god informasjon om meldinger og samarbeid. Alle offentlige ansatte har meldeplikt etter barnevernloven § 6-4:

Enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, skal uten hinder av taushetsplikt melde fra til barneverntjenesten uten ugrunnet opphold

A. når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli mishandlet, utsatt for alvorlige mangler ved den daglige omsorgen eller annen alvorlig omsorgssvikt,

B. når det er grunn til å tro at et barn har en livstruende eller annen alvorlig sykdom eller skade og ikke kommer til undersøkelse eller behandling, eller at et barn med nedsatt funksjonsevne eller et spesielt hjelpetrengende barn ikke får dekket sitt særlige behov for behandling eller opplæring,

C. når et barn viser alvorlige atferdsvansker i form av alvorlig eller gjentatt kriminalitet, misbruk av rusmidler eller en annen form for utpreget normløs atferd,

D. når det er grunn til å tro at et barn blir eller vil bli utnyttet til menneskehandel.

Det har vært en del fokus i media og blant fagfolk de siste årene om meldinger til barnevernet grunnet høyt skolefravær. Høyt skolefravær er i seg selv ikke en grunn til å sende bekymringsmelding til barnevernet. I en egen artikkel om dette skriver statsforvalteren:

Når foresatte ikke sørger for at barnet går på skolen, eller motarbeider faglige råd for å få barnet på skolen, kan dette etter en konkret vurdering gi «grunn til å tro» at barnet blir utsatt for alvorlige mangler ved den daglige omsorgen eller annen alvorlig omsorgssvikt.

Høyt skolefravær kan imidlertid ha mange årsaker, f.eks. skolevegring, mistriksel, mobbing, manglende tilrettelegging osv., og skolene må derfor vurdere selvstendig i hver enkelt sak om det er grunnlag for å melde. Høyt skolefravær alene er ikke tilstrekkelig grunnlag for bekymringsmelding til barnevernet. Skolen må gjøre en helhetsvurdering, og kunne dokumentere denne, før de sender bekymringsmelding til barnevernet ved høyt skolefravær.

Statsforvalteren (2022)

Det er verdt å nevne at det ikke er nødvendig å sende en bekymringsmelding for å samarbeide med barneverntjenesten, foresatte kan selv be om et samarbeid. Barneverntjenesten kan være en veldig god samarbeidspartner for å bidra til å hjelpe familier der barn og/eller unge strever med skolefravær.

Skole og hjem er opptatt av det samme; at eleven skal ha gode hverdager. Derfor er det viktig å ha åpen dialog om hvilke samarbeidspartnere som kan bidra til dette når skolenærvær blir vanskelig. Er foresatte eller skole usikre på dette kan det drøftes (anonymt) med barneverntjenesten, eller i tverrfaglig drøftingstid der barnevernet er representert.

Når skal vi ta kontakt med PPT?

Skolen må fortløpende, uavhengig av fravær, vurdere samarbeid med pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT). Dersom skolen er usikre på om en elev har tilfredsstillende utbytte av den ordinære opplæringen skal eleven drøftes i ressursteam; og skolen plikter å jobbe med undersøkelser og tiltak i [førtilmeldingsfasen](#). Når en elev er mye borte fra skolen vil det være aktuelt å vurdere hvorvidt for eksempel faglige hull, uavdekkede fagvansker, psykiske eller fysiske plager gjør læring vanskelig. Foresatte har også selvstendig henvisningsrett til PPT. [Informasjon om PPT](#) finnes på kommunens nettsider.

Hvordan kan vi involvere Familieteamet/ HFU?

Familieteamet er en lavterskel kommunal helsetjeneste som tilbyr korttidsterapi til familier og barn/unge. Foresatte kan selv ta kontakt med Familieteamet, og informasjon om Familieteamet finnes på nett. Helsestasjon for ungdom ([HFU](#)) tilbyr korttidsterapi og støttesamtaler til ungdom over 12 år. Nettsidene for HFU har mye nyttig informasjon til ungdom, også om psykisk helse.

Hvordan kan vi involvere fastlege/ BUP?

BUP er forkortelsen for psykisk helsevern for barn og unge og er en del av spesialisthelsetjenesten. De mottar henvisninger ved mistanke om at et barn kan ha en psykisk lidelse, også utreder de og eventuelt behandler dette. Fastlegen gjør helsemessige vurderinger av barnet/ungdommen og vurderer hvorvidt det er behov for videre utredning eller behandling i kommunen eller spesialisthelsetjenesten. Fastlegen kan henvise direkte til BUP. PPT kan også henvise til BUP.

Når skal vi ta kontakt med politiet?

Det vil i svært få tilfeller være slik at skolen i samarbeid med kommunen må vurdere om det er grunnlag for politianmeldelse grunnet manglende oppmøte på skolen. I en regelverkstolkning fra UDIR ["Barn som ikke møter på skolen - for skoler og skoleeiere"](#) beskrives saksgangen for dette nøye, og det presiseres der at *"Foreldrene kan ikke straffes dersom årsaken til fraværet ikke er manglende aktivitet fra foreldrene, men andre utenforliggende forhold, for eksempel sykdom. Det samme gjelder dersom foreldrene har vært uvitende om fraværet og ikke kan lastes som uaktsomme."*

*Referanseliste finnes i fullversjon av *Hver dag teller!*